Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

2. december 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — område med frihed, sikkerhed og retfærdighed — direktiv 2004/83/EF — minimumsstandarder for anerkendelse af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus — artikel 4 — vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne — fremgangsmåde ved vurderingen — accept af bestemte beviser — rækkevidden af de kompetente nationale myndigheders beføjelser — frygt for forfølgelse på grund af den seksuelle orientering — forskelle mellem på den ene side de grænser, der vedrører vurderingen af erklæringer og dokumentation eller beviser for så vidt angår en asylansøgers påståede seksuelle orientering, og på den anden side de grænser, som finder anvendelse på vurderingen af disse elementer vedrørende andre årsager til forfølgelse — direktiv 2005/85/EF — minimumsstandarder for procedurer for tildeling og fratagelse af flygtningestatus i medlemsstaterne — artikel 13 — kravene til den personlige samtale — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 1 — menneskelig værdighed — artikel 7 — respekt for privatliv og familieliv«

I de forenede sager C-148/13 – C-150/13,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Raad van State (Nederlandene) ved afgørelser af 20. marts 2013, indgået til Domstolen den 25. marts 2013, i sagerne:

A (sag C-148/13),

B (sag C-149/13),

C (sag C-150/13)

mod

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

procesdeltager:

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, vicepræsidenten, K. Lenaerts, afdelingsformændene A. Tizzano, L. Bay Larsen (refererende dommer), T. von Danwitz, A. Ó Caoimh og J.-C. Bonichot og dommerne A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund og J.L. da Cruz Vilaça,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. februar 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— A ved advocaat N.C. Blomjous

— B ved advocaat C. Chen

— United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) ved P. Moreau, som befuldmægtiget, bistået af M.-E. Demetriou, QC

— den nederlandske regering ved C. Schillemans, M. Bulterman og B. Koopman, som befuldmægtigede

— den belgiske regering ved M. Jacobs og C. Pochet, som befuldmægtigede

— den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vláčil, som befuldmægtigede

— den tyske regering ved T. Henze og A. Wiedmann, som befuldmægtigede

— den græske regering ved M. Michelogiannaki, som befuldmægtiget

— den franske regering ved D. Colas og S. Menez, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved M. Condou-Durande og R. Troosters, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 17. juli 2014,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4 i Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse (EUT L 304, s. 12), samt af artikel 3 og 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem på den ene side A, B og C, der er tredjelandsstatsborgere, og på den anden side Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (statssekretær for sikkerheds- og justitsspørgsmål, herefter »Staatssecretaris«) vedrørende afslaget på deres ansøgninger om at opnå tidsbegrænset opholdstilladelse (asyl) i Nederlandene.

Retsforskrifter

Folkeretten

3 I medfør af artikel 1, afsnit A, stk. 2, første punktum, i konventionen om flygtninges retsstilling, der blev undertegnet i Genève den 28. juli 1951, og som trådte i kraft den 22. april 1954 (*United Nations Treaty Series*, bind 189, s. 150, nr. 2545 (1954), herefter »Genèvekonventionen«), som suppleret ved protokollen om flygtninges retsstilling, der blev indgået i New York den 31. januar 1967, og som selv trådte i kraft den 4. oktober 1967, finder udtrykket »flygtning« anvendelse på enhver person, der »som følge af velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en særlig gruppe eller politiske anskuelser befinder sig uden for det land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til – eller på grund af en sådan frygt ikke ønsker – at søge dette lands beskyttelse; eller som ikke har nogen statsborgerret og befinder sig uden for det land, hvor han tidligere havde fast bopæl, og ikke er i stand til – eller på grund af sådan frygt ikke ønsker – at vende tilbage dertil«.

EU-retten

Direktiv 2004/83

4 Det fremgår af tredje betragtning til direktiv 2004/83, at Genèvekonventionen udgør hovedhjørnestenen i det internationale retssystem til beskyttelse af flygtninge.

5 Tiende betragtning til nævnte direktiv har følgende ordlyd:

»Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og følger de principper, som bl.a. anerkendes i [chartret]. Direktivet tilsigter navnlig, at asylansøgeres og deres ledsagende familiemedlemmers menneskelige værdighed og ret til asyl respekteres fuldt ud.«

6 Det fremgår af 16. betragtning til direktivet, at der bør fastsættes minimumsstandarder for definitionen og indholdet af flygtningestatus som en vejledning til medlemsstaternes kompetente nationale myndigheder i forbindelse med anvendelse af Genèvekonventionen.

7 Det fremgår af 17. betragtning til direktiv 2004/83, at det er nødvendigt at indføre fælles kriterier for anerkendelse af asylansøgere som flygtninge i overensstemmelse med Genèvekonventionens artikel 1.

8 Det fremgår af direktivets artikel 2, at der i direktivet forstås ved:

»[...]

c) »flygtning«: en tredjelandsstatsborger, som i kraft af en velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af race, religion, nationalitet, politisk anskuelse eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe opholder sig uden for det land, hvor den pågældende er statsborger, og som ikke kan eller, på grund af en sådan frygt, ikke vil påberåbe sig dette lands beskyttelse [...]

[...]«

9 Artikel 4 i direktiv 2004/83, der er indeholdt i direktivets kapitel II med overskriften »Vurdering af ansøgninger om international beskyttelse«, fastsætter betingelserne for vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne og bestemmer:

»1. Medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at forelægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge hans ansøgning om international beskyttelse. Medlemsstaterne har pligt til i samarbejde med ansøgeren at vurdere de relevante elementer i ansøgningen.

2. De i stk. 1 nævnte elementer består af udtalelser og al anden for ansøgeren tilgængelig dokumentation om ansøgerens alder, baggrund, herunder eventuelle slægtninges dokumentation, identitet, statsborgerskab(er), tidligere opholdssted(er) og -land(e), tidligere asylansøgninger, rejserute, identitetspapirer og rejsedokumentation samt om grundene til, at vedkommende ansøger om international beskyttelse.

3. Vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse foretages ud fra det specifikke sagsforhold, og der tages herunder hensyn til:

a) alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om ansøgningen, herunder hjemlandets love og andre bestemmelser og den måde, hvorpå de anvendes

b) relevante udtalelser og dokumentation forelagt af ansøgeren, herunder oplysninger om, hvorvidt ansøgeren har været eller kan blive udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast

c) ansøgerens personlige stilling og forhold, herunder faktorer som baggrund, køn og alder, for på grundlag af ansøgerens personlige forhold at vurdere, om de handlinger, som vedkommende har været eller kan blive udsat for, kan udgøre forfølgelse eller alvorlig overlast

d) om ansøgerens aktiviteter, siden vedkommende forlod hjemlandet, udelukkende eller hovedsagelig har haft til formål at skabe de nødvendige betingelser for at indgive ansøgning om international beskyttelse med henblik på at vurdere, om disse aktiviteter vil betyde, at vedkommende ved tilbagevenden til hjemlandet kan blive udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast

e) om ansøgeren med rimelighed kan forventes at lade sig beskytte af et andet land, i hvilket vedkommende hævder at være statsborger.

[...]

5. Hvis medlemsstaterne anvender princippet om, at ansøgeren har pligt til at underbygge sin ansøgning om international beskyttelse, og hvis der er aspekter af ansøgerens erklæringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, skal disse aspekter ikke bekræftes, hvis følgende betingelser er opfyldt:

a) ansøgeren har oprigtigt bestræbt sig på at underbygge sin ansøgning

b) alle de relevante elementer, som ansøgeren råder over, er blevet forelagt, og der er givet en tilfredsstillende forklaring på eventuelle manglende relevante elementer

c) ansøgerens forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og strider ikke imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag

d) ansøgeren har indgivet sin ansøgning om international beskyttelse så tidligt som muligt, medmindre vedkommende kan godtgøre at have haft god grund til ikke at gøre dette, og

e) ansøgerens almindelige troværdighed er slået fast.«

10 Artikel 10 i direktiv 2004/83 med overskriften »Årsagerne til forfølgelse« fastsætter:

»1. Ved vurderingen af årsagerne til forfølgelse tager medlemsstaterne hensyn til følgende elementer:

[...]

d) En gruppe betragtes som udgørende en bestemt social gruppe, navnlig når:

— medlemmerne af den pågældende gruppe har samme medfødte karakteristiske træk eller en fælles baggrund, der ikke kan ændres, eller er fælles om et karakteristisk træk eller en tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå

— den pågældende gruppe har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund.

Afhængigt af omstændighederne i hjemlandet kan en bestemt social gruppe omfatte en gruppe, hvis fælles karakteristiske træk er seksuel orientering. Seksuel orientering kan ikke forstås således, at det omfatter handlinger, der betragtes som kriminelle i henhold til medlemsstaternes nationale lovgivning. [...]

[...]«

Direktiv 2005/85/EF

11 Det fremgår af ottende betragtning til Rådets direktiv 2005/85/EF af 1. december 2005 om minimumsstandarder for procedurer for tildeling og fratagelse af flygtningestatus i medlemsstaterne (EUT L 326, s. 13), at direktivet respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som bl.a. anerkendes i chartret.

12 Artikel 13 i direktiv 2005/85, der redegør nærmere for kravene til den personlige samtale, bestemmer følgende i stk. 3:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at personlige samtaler finder sted under forhold, som giver ansøgerne mulighed for at give en fyldestgørende redegørelse for grundene til deres ansøgning. Til det formål skal medlemsstaterne:

a) sikre, at den person, som skal forestå samtalen, er tilstrækkelig kompetent til at tage hensyn til de personlige eller generelle omstændigheder i forbindelse med ansøgningen, herunder ansøgerens kulturelle oprindelse eller sårbarhed, hvis det er muligt at tage sådanne hensyn […]

[…]«

Nederlandsk ret

13 De relevante nationale regler er indeholdt i artikel 31 i Vreemdelingenwet 2000 (udlændingeloven af 2000), artikel 3.111 i Vreemdelingenbesluit 2000 (udlændingedekretet af 2000) og artikel 3.35 i Voorschrift Vreemdelingen 2000 (udlændingebekendtgørelsen af 2000).

14 Disse bestemmelser er blevet præciseret ved §§ C2/2.1, C2/2.1.1 og C14/2.1-C14/2.4 i Vreemdelingencirculaire 2000 (udlændingecirkulæret af 2000).

15 Det fremgår af artikel 31, stk. 1, i Vreemdelingenwet 2000, sammenholdt med artikel 3.111, stk. 1, i Vreemdelingenbesluit 2000, at det tilkommer den pågældende asylansøger at godtgøre troværdigheden af grundene til meddelelse af tidsbegrænset opholdstilladelse (asyl), idet ansøgeren er forpligtet til af egen drift at tilvejebringe samtlige relevante oplysninger, således at myndigheden kan træffe afgørelse om den pågældendes ansøgning. Staatssecretaris vurderer, om meddelelsen af nævnte tilladelse er retligt begrundet.

16 I henhold til artikel 3.111, stk. 1, i Vreemdelingenbesluit 2000 skal en asylansøger, når denne ansøger om udstedelse af den i artikel 28 i Vreemdelingenwet 2000 omhandlede opholdstilladelse, tilvejebringe samtlige de oplysninger, herunder de relevante dokumenter, på grundlag af hvilke Staatssecretaris i samarbejde med den pågældende asylansøger kan vurdere, om der foreligger et retligt grundlag for meddelelse af denne tilladelse.

17 I overensstemmelse med § C14/2.1 i Vreemdelingencirculaire 2000 vedrører vurderingen af troværdigheden af en asylansøgers erklæringer de forhold eller omstændigheder, som vedkommende har anført. De faktiske omstændigheder består i de oplysninger, der vedrører den pågældende asylansøgerens person, herunder den seksuelle orientering.

18 I henhold til cirkulærets § C14/2.2 er en asylansøger forpligtet til at sige sandheden og til fuldt ud at samarbejde med henblik på en så fuldstændig fastlæggelse af samtlige faktiske omstændigheder som mulig. Asylansøgeren skal hurtigst muligt oplyse myndigheden for indvandring og naturalisation om samtlige de faktiske begivenheder og omstændigheder, der er vigtige for behandlingen af dennes ansøgning.

19 I overensstemmelse med cirkulærets § C14/2.3 kan det ikke udelukkes, at den utroværdige karakter af en del af asylansøgerens erklæringer også berører troværdigheden af samtlige øvrige dele af den pågældendes erklæringer.

20 Det fremgår af samme cirkulæres § C14/2.4, at det i princippet er tilstrækkeligt, at en asylansøger har sandsynliggjort sine erklæringer. I denne forbindelse forventes det af asylansøgeren, at denne fremlægger dokumentation til støtte for sin ansøgning. Med henblik på at vurdere troværdigheden af de erklæringer, som den pågældende asylansøger har anført til støtte for sin ansøgning, handler det imidlertid ikke om at vide, om, og i hvilket omfang, disse kan bevises. I flere tilfælde har asylansøgerne således godtgjort, at de ikke er i stand til at bevise deres forklaringer, og at det ikke med rimelighed kan kræves af dem, at de tilvejebringer overbevisende beviser til støtte for deres redegørelse.

21 Staatssecretaris kan anse erklæringerne i henhold til artikel 3.35, stk. 3, i Voorschrift Vreemdelingen 2000 for troværdige og derfor ikke kræve bekræftelse herpå, såfremt asylansøgerens generelle troværdighed har kunnet slås fast.

Tvisterne i hovedsagerne og det præjudicielle spørgsmål

22 A, B og C, der er tredjelandsstatsborgere, indgav hver især en ansøgning om tidsbegrænset opholdstilladelse (asyl) i Nederlandene. Til støtte for deres ansøgninger gjorde de gældende, at de navnlig på grund af deres homoseksualitet frygtede at blive forfulgt i deres respektive oprindelseslande.

23 Den første asylansøgning, som A indgav, blev afslået af Staatssecretaris som værende utroværdig.

24 A bestred ikke denne første afgørelse om afslag og indgav en anden asylansøgning, hvori han gjorde gældende, at han var villig til at underkaste sig »en test«, der ville bevise hans homoseksualitet, eller til at udføre en homoseksuel handling med henblik på at bevise, at hans påståede seksuelle orientering var reel.

25 Ved afgørelse af 12. juli 2011 gav Staatssecretaris afslag på A's anden ansøgning med den begrundelse, at troværdigheden af den af sidstnævnte påståede seksuelle orientering stadig ikke var blevet godtgjort. Staatssecretaris fandt, at den ikke udelukkende skulle lægge asylansøgerens påståede seksuelle orientering til grund uden at foretage en vurdering af troværdigheden heraf.

26 Den 1. august 2012 gav Staatssecretaris afslag på B's ansøgning med den begrundelse, at forklaringerne vedrørende hans homoseksualitet var vage, korte og utroværdige. For så vidt som B stammer fra et land, hvor homoseksualitet ikke accepteres, skulle han ifølge Staatssecretaris kunne give flere detaljer for så vidt angår sine følelser og den indre proces vedrørende sin seksuelle orientering.

27 C indgav en første asylansøgning af andre årsager end forfølgelse på grund af sin homoseksualitet, hvilken ansøgning blev afslået af Staatssecretaris.

28 C bestred ikke denne første afgørelse og indgav en anden asylansøgning, der denne gang var støttet på frygten for at blive forfulgt i hans oprindelsesland som følge af hans homoseksualitet. I forbindelse med denne anden ansøgning gjorde C gældende, at han først havde kunnet indse sine homoseksuelle tilbøjeligheder efter at have forladt sit oprindelsesland. Til støtte for sin ansøgning overdrog C ligeledes de myndigheder, der var ansvarlige for behandlingen af ansøgningen, en videooptagelse af intime handlinger med en person af samme køn.

29 Ved afgørelse af 8. oktober 2012 gav Staatssecretaris afslag på C's asylansøgning med den begrundelse, at sidstnævntes forklaringer vedrørende hans homoseksualitet ikke var troværdige. Staatssecretaris fandt, at C burde have oplyst om sin påståede seksuelle orientering i forbindelse med den første asylansøgning, at C ikke klart havde redegjort for, hvordan han var blevet bevidst om sin homoseksualitet, og at han ikke havde været i stand til at besvare spørgsmål vedrørende de nederlandske organisationer til forsvar af homoseksuelles rettigheder.

30 A, B og C påklagede som følge af afslaget på deres ansøgninger om tidsbegrænset opholdstilladelse (asyl) disse afgørelser om afslag til Rechtbank 's-Gravenhage.

31 Ved afgørelse af 9. september 2011 og 30. oktober 2012 afviste Rechtbank 's-Gravenhage henholdsvis A's og C's klager som ugrundede. Rechtbank 's-Gravenhage fandt dels, at A og C i deres respektive klager burde have bestridt Staatssecretaris' første afgørelser om afslag, dels at de under den anden behandling af asylansøgningen ikke havde godtgjort, at deres forklaringer vedrørende deres påståede homoseksualitet var troværdige.

32 Ved afgørelse af 23. august 2012 blev den af B indgivne klage over Staatssecretaris' afgørelse om afslag ligeledes afvist. Rechtbank 's-Gravenhage fandt, at Staatssecretaris med rimelighed havde kunnet fastslå, at B's forklaringer vedrørende hans homoseksualitet ikke var troværdige.

33 A, B, og C har iværksat appel ved Raad van State til prøvelse af de nævnte afgørelser.

34 I forbindelse med disse appelprocedurer har A, B og C bl.a. gjort gældende, at de myndigheder, der er ansvarlige for behandlingen af en asylansøgning, som følge af, at asylansøgeres seksuelle orientering er umulig at fastslå objektivt, skal støtte deres afgørelse på disse ansøgeres forklaring vedrørende denne påståede orientering alene.

35 Ifølge sagsøgerne i hovedsagerne stiller de nævnte myndigheder i forbindelse med vurderingen af troværdigheden af en asylansøgers erklæringer imidlertid spørgsmål vedrørende denne påståede orientering, hvilke bl.a. krænker respekten for ansøgerens værdighed og dennes ret til respekt for privatliv uden i øvrigt at tage hensyn til hverken de gener, som ansøgeren kan mærke under samtalerne, eller de kulturelle barrierer, der forhindrer den pågældende i at tale åbent om denne orientering. Desuden skal den omstændighed, at Staatssecretaris anser asylansøgernes redegørelser for utroværdige, ikke føre til samme konklusion for så vidt angår troværdigheden af selve den seksuelle orientering.

36 Staatssecretaris har gjort gældende, at det hverken fremgår af direktiv 2004/83 eller chartret, at der skal træffes afgørelse på grundlag af asylansøgernes erklæring vedrørende deres påståede seksuelle orientering alene. Det er imidlertid ikke den omstændighed, at asylansøgerne faktisk har den seksuelle orientering, som de påstår at have, der skal vurderes, men snarere om de har sandsynliggjort at tilhøre en social gruppe som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2004/83, eller at ophavsmændene til forfølgelsen anser dem herfor som omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 2.

37 Staatssecretaris er desuden af den opfattelse, at asylansøgere kun sjældent kan fremlægge bevis for deres homoseksualitet på anden vis end gennem deres egne forklaringer, således at tvivlen skal komme ansøgerne til gode, når disse forklaringer anses for sammenhængende og troværdige, og når asylansøgerens generelle troværdighed har kunnet slås fast.

38 Ifølge Staatssecretaris adskiller den vurdering, der skal foretages af troværdigheden af asylansøgeres seksuelle orientering, sig ikke fra den, der vedrører andre årsager til forfølgelse. Myndigheden tager imidlertid hensyn til de specifikke problemer, som er knyttet til erklæringerne vedrørende den seksuelle orientering. De medarbejdere, der er ansvarlige for samtalerne med asylansøgerne, anbefales bl.a. ikke at stille direkte spørgsmål vedrørende den måde, hvorpå disse asylansøgere udlever deres orientering. I øvrigt bliver de billeder af intime handlinger, som asylansøgere fremlægger som bevis, ikke tillagt nogen betydning, idet de kun beviser, at selve de seksuelle handlinger praktiseres, og ikke at den påståede seksuelle orientering er reel.

39 Raad van State har præciseret, at hverken artikel 4 i direktiv 2004/83 eller de påberåbte bestemmelser i chartret forpligter Staatssecretaris til at anse asylansøgernes påståede seksuelle orientering for godtgjort alene på grundlag af deres erklæringer. Desuden er Raad van State af den opfattelse, at vurderingen af asylansøgeres seksuelle orientering ikke adskiller sig fra den vurdering, der foretages af andre årsager til forfølgelse.

40 Ikke desto mindre er Raad van State i tvivl om de eventuelle grænser, som bestemmelserne i artikel 4 i direktiv 2004/83 og bestemmelserne i chartrets artikel 3 og 7 fastsætter for så vidt angår vurderingen af asylansøgeres seksuelle orientering.

41 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den omstændighed, at der stilles spørgsmål til asylansøgeren, i et vist omfang kan udgøre en krænkelse af de rettigheder, som er sikret ved de nævnte bestemmelser i chartret.

42 Ifølge Raad van State kan risikoen for en krænkelse af asylansøgeres grundlæggende rettigheder som knæsat ved chartrets artikel 3 og 7 ikke udelukkes, uanset hvilken metode der vedtages i den pågældende medlemsstat med henblik på vurderingen af, om den påståede seksuelle orientering er reel.

43 Det er under disse omstændigheder, at Raad van State har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen det følgende spørgsmål, som har samme ordlyd i hver af sagerne C-148/13 – C-150/13:

»Hvilke grænser fastsætter artikel 4 i [direktiv 2004/83] og [chartret], herunder navnlig chartrets artikel 3 og 7, for den måde, hvorpå troværdigheden af en påstået seksuel orientering skal vurderes, og adskiller disse grænser sig fra dem, der gælder ved vurderingen af troværdigheden for så vidt angår de andre årsager til forfølgelse, og i givet fald i hvilket omfang?«

44 Ved Domstolens afgørelse af 19. april 2013 er sagerne C-148/13 – C-150/13 blevet forenet med henblik på den skriftlige og mundtlige forhandling samt dommen.

Om det præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

45 Det fremgår af 3., 16. og 17. betragtning til direktiv 2004/83, at Genèvekonventionen udgør hovedhjørnestenen i det internationale retssystem til beskyttelse af flygtninge, og at direktivets bestemmelser om betingelserne for tildeling af flygtningestatus og om indholdet heraf blev vedtaget som en vejledning til medlemsstaternes kompetente myndigheder i forbindelse med deres anvendelse af denne konvention på grundlag af fælles begreber og kriterier (dom N., C-604/12, EU:C:2014:302, præmis 27).

46 Fortolkningen af bestemmelserne i direktiv 2004/83 skal derfor ske i lyset af direktivets generelle opbygning og formål samt under iagttagelse af Genèvekonventionen og andre relevante traktater, der er omhandlet i artikel 78, stk. 1, TEUF. Denne fortolkning skal endvidere, således som det følger af tiende betragtning til direktivet, ske under iagttagelse af de rettigheder, som anerkendes i chartret (dom X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 40).

47 Desuden bemærkes, at direktiv 2004/83 ikke indeholder nogen procedureregler, som finder anvendelse på behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, og derfor heller ikke fastsætter de processuelle garantier, der skal tildeles asylansøgeren. Det er direktiv 2005/85, som fastsætter de minimumsstandarder for procedurer for behandling af ansøgningerne og præciserer de rettigheder for asylansøgerne, hvortil der skal tages hensyn under behandlingen af hovedsagerne.

Om spørgsmålet

48 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4 i direktiv 2004/83, sammenholdt med chartrets bestemmelser, skal fortolkes således, at bestemmelsen pålægger de kompetente nationale myndigheder, hvis afgørelse skal kunne efterprøves ved domstolene, bestemte grænser, når de vurderer forholdene og omstændighederne vedrørende den påståede seksuelle orientering hos en asylansøger, hvis ansøgning er støttet på en frygt for forfølgelse på grund af denne orientering.

49 I denne henseende bemærkes indledningsvis, at i modsætning til sagsøgerne i hovedsagernes påstande om, at de kompetente myndigheder, der er ansvarlige for behandlingen af en asylansøgning støttet på en frygt for forfølgelse på grund af asylansøgerens seksuelle orientering, skal anse den pågældendes påståede orientering for en godtgjort faktisk omstændighed på grundlag af ansøgerens erklæringer alene, kan de nævnte erklæringer, henset til den særlige sammenhæng, hvori asylansøgninger indskriver sig, kun betragtes som et udgangspunkt for den i artikel 4 i direktiv 2004/83 fastsatte procedure til vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne.

50 Det fremgår således af selve ordlyden af nævnte direktivs artikel 4, stk. 1, at medlemsstaterne i forbindelse med denne vurdering kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at fremlægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge den pågældendes ansøgning om international beskyttelse, idet medlemsstaten i samarbejde med ansøgeren vurderer de relevante elementer i ansøgningen.

51 Desuden følger det af artikel 4, stk. 5, i direktiv 2004/83, at der kan kræves en bekræftelse på asylansøgernes erklæringer vedrørende deres påståede seksuelle orientering, når betingelserne i denne bestemmelses litra a)-e) ikke er opfyldt.

52 Det følger heraf, at selv om det tilkommer asylansøgeren at påvise denne orientering, som udgør et relevant forhold i den pågældendes personlige sfære, kan de ansøgninger om anerkendelse af flygtningestatus, der er begrundet i en frygt for forfølgelse på grund af denne orientering, lige så vel som de ansøgninger, der er baseret på andre årsager til forfølgelse, være genstand for en vurderingsprocedure som omhandlet i direktivets artikel 4.

53 De kompetente myndigheders fremgangsmåde ved vurderingen af de til støtte for sådanne ansøgninger afgivne erklæringer og fremlagte dokumentation eller andre beviser skal imidlertid være i overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 2004/83 og 2005/85 og, således som det fremgår af henholdsvis tiende og ottende betragtning til disse direktiver, med de ved chartret sikrede grundlæggende rettigheder, såsom den i chartrets artikel 1 fastsatte ret til respekt for den menneskelige værdighed og den ret til privatliv og familieliv, som er sikret ved chartrets artikel 7.

54 Selv om bestemmelserne i artikel 4 i direktiv 2004/83 finder anvendelse på samtlige ansøgninger om international beskyttelse, uanset de til støtte for disse ansøgninger påberåbte årsager til forfølgelse, forholder det sig ikke desto mindre således, at det tilkommer de kompetente myndigheder under iagttagelse af de ved chartret sikrede rettigheder at tilpasse fremgangsmåden ved vurderingen af erklæringerne og dokumentationen eller beviserne i forhold til de karakteristika, der er særegne for hver kategori af asylansøgninger.

55 Hvad angår den i artikel 4 i direktiv 2004/83 fastsatte vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne foregår denne, som fastslået i præmis 64 i dom M. (C-277/11, EU:C:2012:744), i to særskilte etaper. Den første etape vedrører fastlæggelsen af de faktuelle omstændigheder, som kan udgøre beviselementer til støtte for ansøgningen, mens den anden etape vedrører den retlige vurdering af disse elementer og består i, ud fra de forhold, der kendetegner det enkelte foreliggende tilfælde, at afgøre, hvorvidt de materielle betingelser for meddelelse af international beskyttelse, der er fastsat i artikel 9 og 10 eller 15 i direktiv 2004/83, er opfyldt.

56 Selv om medlemsstaterne i forbindelse med denne første etape, som den forelæggende rets spørgsmål i hver af hovedsagerne netop vedrører, kan lægge til grund, at det normalt er ansøgerens pligt at fremlægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge den pågældendes ansøgning, idet denne i øvrigt bedst er i stand til at fremlægge de elementer, som kan godtgøre hans egen seksuelle orientering, forholder det sig ikke desto mindre således, at det i overensstemmelse med nævnte direktivs artikel 4, stk. 1, påhviler den berørte medlemsstat at samarbejde med ansøgeren ved fastlæggelsen af de relevante elementer i ansøgningen (jf. i denne retning dom M., EU:C:2012:744, præmis 65).

57 I denne henseende bemærkes, at denne vurdering i overensstemmelse med artikel 4, stk. 3, litra c), i direktiv 2004/83 skal foretages ud fra det specifikke sagsforhold og tage hensyn til ansøgerens personlige stilling og forhold, herunder faktorer som dennes baggrund, køn og alder, for på grundlag af disse forhold at vurdere, om de handlinger, som vedkommende har været eller kan blive udsat for, kan udgøre forfølgelse eller alvorlig overlast.

58 Som det i øvrigt er blevet fastslået i denne doms præmis 51, fremgår det af nævnte direktivs artikel 4, at hvis der i forbindelse med den af de kompetente myndigheder foretagne vurdering er aspekter af en asylansøgers erklæringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, skal disse aspekter ikke bekræftes, såfremt de kumulative betingelser, som er fastsat i direktivets artikel 4, stk. 5, litra a)-e), er opfyldt.

59 Hvad angår den i hver af hovedsagerne omhandlede fremgangsmåde ved vurderingen af erklæringerne og dokumentationen eller andre beviser skal den foreliggende analyse, med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, begrænses til at undersøge, om dels de af de kompetente myndigheder foretagne vurderinger gennem udspørgninger baseret på bl.a. stereotype forestillinger om homoseksuelle eller udførlige udspørgninger vedrørende en asylansøgers seksuelle adfærd, samt muligheden for disse myndigheder for at acceptere, at ansøgeren underkaster sig »tests« med henblik på at godtgøre sin homoseksualitet og/eller af egen drift overdrager videooptagelser af sine intime handlinger, dels de kompetente myndigheders mulighed for at lægge en manglende troværdighed til grund alene på grundlag af den omstændighed, at denne samme ansøger ikke påberåbte sig sin påståede seksuelle orientering ved den første lejlighed, vedkommende blev givet til at redegøre for grundene til forfølgelse, er forenelige med bestemmelserne i direktiv 2004/83 og 2005/85 og med chartrets bestemmelser.

60 Hvad for det første angår de vurderinger, der er baseret på udspørgninger vedrørende den pågældende asylansøgers kendskab til organisationer til forsvar af homoseksuelles rettigheder og detaljer om disse organisationer, indebærer de ifølge sagsøgeren i sag C-150/13, at de nævnte myndigheder støtter deres bedømmelse på stereotype forestillinger om homoseksuelles adfærd, og ikke på hver asylansøgers konkrete forhold.

61 I denne henseende bemærkes, at artikel 4, stk. 3, litra c), i direktiv 2004/83 pålægger de kompetente myndigheder at foretage vurderingen under hensyntagen til ansøgerens personlige stilling og forhold, og at artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 kræver af de samme myndigheder, at disse forestår samtalen under hensyntagen til de personlige eller generelle omstændigheder i forbindelse med asylansøgningen.

62 Selv om udspørgningerne vedrørende stereotype forestillinger kan udgøre et nyttigt element for de kompetente myndigheder med henblik på denne vurdering, opfylder en vurdering af ansøgninger om anerkendelse af flygtningestatus, der alene er baseret på stereotype forestillinger om homoseksuelle, imidlertid ikke kravene i de i den foregående præmis anførte bestemmelser, idet den ikke gør det muligt for de nævnte myndigheder at tage hensyn til den pågældende asylansøgers individuelle og personlige forhold.

63 Den omstændighed, at en asylansøger ikke kan besvare sådanne spørgsmål, kan derfor ikke i sig selv udgøre en tilstrækkelig grund til at fastslå, at sagsøgeren ikke er troværdig, da en sådan tilgang vil være i strid med kravene i artikel 4, stk. 3, litra c), i direktiv 2004/83 og i artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85.

64 Selv om de nationale myndigheder for det andet er berettigede til i givet fald at forestå udspørgninger, der har til formål at vurdere forholdene og omstændighederne vedrørende en asylansøgers påståede seksuelle orientering, er de udspørgninger, som vedrører detaljer om ansøgerens seksuelle adfærd, i strid med de ved chartret sikrede grundlæggende rettigheder, og navnlig med retten til respekt for privatliv og familieliv som knæsat ved chartrets artikel 7.

65 Hvad for det tredje angår muligheden for disse nationale myndigheder for, således som det er blevet foreslået af nogle af sagsøgerne i hovedsagerne, at acceptere udførelsen af homoseksuelle handlinger, at de nævnte ansøgere underkaster sig eventuelle »tests« med henblik på at godtgøre deres

homoseksualitet, eller at ansøgerne fremlægger beviser såsom videooptagelser af deres intime handlinger, skal det bemærkes, at foruden at sådanne forhold ikke nødvendigvis har bevisværdi, kan de udgøre en krænkelse af den menneskelige værdighed, hvis respekt er sikret ved chartrets artikel 1.

66 Desuden ville den omstændighed at tillade eller acceptere denne form for beviser have en ansporende virkning på andre ansøgere og ville de facto svare til at pålægge de sidstnævnte at fremlægge sådanne beviser.

67 Hvad for det fjerde angår de kompetente myndigheders mulighed for at lægge en manglende troværdighed til grund, når ansøgeren bl.a. ikke har påberåbt sig sin påståede seksuelle orientering ved den første lejlighed, vedkommende blev givet til at redegøre for grundene til forfølgelse, skal følgende bemærkes.

68 Det fremgår af bestemmelserne i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2004/83, at medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt »hurtigst muligt« at fremlægge samtlige de elementer, der er nødvendige for at underbygge den pågældendes ansøgning om international beskyttelse.

69 Henset til den følsomme karakter af de spørgsmål, der vedrører en persons personlige sfære, og navnlig dennes seksualitet, kan det imidlertid ikke lægges til grund, at personen er utroværdig, alene fordi den pågældende på grund af sin tilbageholdenhed med at afsløre intime aspekter i sit liv ikke straks erklærede sin homoseksualitet.

70 I øvrigt bemærkes, at den i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2004/83 fastsatte forpligtelse til »hurtigst muligt« at fremlægge samtlige de elementer, der er nødvendige for at underbygge den pågældendes ansøgning om international beskyttelse, modereres af det krav, som de kompetente myndigheder pålægges i henhold til artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 og artikel 4, stk. 3, i direktiv 2004/83, om at forestå samtalen under hensyntagen til de personlige eller generelle omstændigheder i forbindelse med ansøgningen, herunder ansøgerens sårbarhed, og om at foretage en vurdering af ansøgningen ud fra det specifikke sagsforhold under hensyntagen til hver ansøgers personlige stilling og forhold.

71 Det ville således føre til en tilsidesættelse af det i den foregående præmis anførte krav, såfremt det fastsloges, at en asylansøger er utroværdig, alene fordi den pågældende ikke har løftet sløret for sin seksuelle orientering ved den første lejlighed, vedkommende blev givet til at redegøre for grundene til forfølgelse.

72 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål i hver af sagerne C-148/13 – C-150/13 besvares på følgende måde:

— Artikel 4, stk. 3, litra c), i direktiv 2004/83 og artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 skal fortolkes således, at bestemmelserne er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder, hvis afgørelse skal kunne efterprøves ved domstolene, i forbindelse med vurderingen af forholdene og omstændighederne vedrørende den påståede seksuelle orientering hos en asylansøger, hvis ansøgning er baseret på en frygt for forfølgelse på grund af denne orientering, foretager en vurdering af de af ansøgeren til støtte for dennes ansøgning afgivne erklæringer og fremlagte dokumentation og andre beviser gennem udspørgninger, der alene er baseret på stereotype forestillinger om homoseksuelle.

— Artikel 4 i direktiv 2004/83, sammenholdt med chartrets artikel 7, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder i forbindelse med denne vurdering forestår udførlige udspørgninger om en asylansøgers seksuelle adfærd.

— Artikel 4 i direktiv 2004/83, sammenholdt med chartrets artikel 1, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at de nævnte myndigheder i forbindelse med denne vurdering accepterer beviser såsom, at den pågældende asylansøger udfører homoseksuelle handlinger, underkaster sig »tests« med henblik på at godtgøre sin homoseksualitet eller fremlægger videooptagelser af sådanne handlinger.

— Artikel 4, stk. 3, i direktiv 2004/83 og artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 skal fortolkes således, at bestemmelserne er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder i forbindelse med denne vurdering fastslår, at den pågældende asylansøgers erklæringer er utroværdige, alene fordi ansøgeren ikke påberåbte sig sin påståede seksuelle orientering ved den første lejlighed, vedkommende blev givet til at redegøre for grundene til forfølgelse.

Sagsomkostninger

73 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 4, stk. 3, litra c), i Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse og artikel 13, stk. 3, litra a), i Rådets direktiv 2005/85/EF af 1. december 2005 om minimumsstandarder for procedurer for tildeling og fratagelse af flygtningestatus i medlemsstaterne skal fortolkes således, at bestemmelserne er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder, hvis afgørelse skal kunne efterprøves ved domstolene, i forbindelse med vurderingen af forholdene og omstændighederne vedrørende den påståede seksuelle orientering hos en asylansøger, hvis ansøgning er baseret på en frygt for forfølgelse på grund af denne orientering, foretager en vurdering af de af ansøgeren til støtte for dennes ansøgning afgivne erklæringer og fremlagte dokumentation og andre beviser gennem udspørgninger, der alene er baseret på stereotype forestillinger om homoseksuelle.

Artikel 4 i direktiv 2004/83, sammenholdt med artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder i forbindelse med denne vurdering forestår udførlige udspørgninger om en asylansøgers seksuelle adfærd.

Artikel 4 i direktiv 2004/83, sammenholdt med artikel 1 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at de nævnte myndigheder i forbindelse med denne vurdering accepterer beviser såsom, at den pågældende asylansøger udfører homoseksuelle handlinger, underkaster sig »tests« med henblik på at godtgøre sin homoseksualitet eller fremlægger videooptagelser af sådanne handlinger.

Artikel 4, stk. 3, i direktiv 2004/83 og artikel 13, stk. 3, litra a), i direktiv 2005/85 skal fortolkes således, at bestemmelserne er til hinder for, at de kompetente nationale myndigheder i forbindelse med denne vurdering fastslår, at den pågældende asylansøgers erklæringer er utroværdige, alene fordi ansøgeren ikke påberåbte sig sin påståede seksuelle orientering ved den første lejlighed, vedkommende blev givet til at redegøre for grundene til forfølgelse.

Underskrifter